

VILJANDIMAA OMAVALITSUSTE LIIT

**VILJANDI MAAKONNA
ARENGUSTRATEEGIA 2035+**

TEGEVUSKAVA

VILJANDI 2018

Tegevuskava ülevaatamine

Viljandi maakonna arengustrateegia elluviimise instrument on tegevuskava, mis vaadatakse üle kord kahe aasta tagant (vajadusel sagedamini) ja korrigeeritakse vastavalt olukorra muutumisele.

2016. aasta sügisest kuni 2017. aasta kevadeni, koostöös kohalike omavalitsustega, riigiasutustega ja teiste huvirühmadega, vaadati üle Viljandimaa arengustrateegia tegevuskava.

Mitmed kehtivas tegevuskavas toodud tegevused on ellu viidud:

- Viljandi raudteejaama taristu on renoveeritud ja koos sellega Vaksali tänav;
- maakonna haridusvõrgu ja sotsiaalvaldkonna arengukava on koostatud;
- käivitunud on programm „Ettevõtlik kool“;
- käivitunud on „Viljandi noorte ettevõtlikkuse arendamise programm“;
- Viljandi vallas Mustlas on rekonstrueeritud Kuressaare tänav (1,4 km);
- Viljandi vallas on mustkate rajatud Viljandi-Heimtali maanteele (2 km);
- kergliiklusteed on rajatud Viljandi vallas Viljandi tee äärde (0,8 km) ja Sultsi asulasse (0,6 km), Põhja-Sakala vallas Kõidama küla ja Olustvere asula vahele (3,10 km).

Mitmed kavandatud tegevused on käivitunud ja jätkuvad järgneval perioodil ning on endiselt olulised:

- teadmispõhise tervise- ning loodustoodete kompetentsikeskuse arendamine Pollis;
- maakonna ettevõtjate toetamine konkurentsivõime tagamiseks;
- tervisekäitumise alased koolitused erinevates sihtrühmades, kohaliku tervisliku toidu propageerimine;
- üldhariduskoolide lõpuklasside õpilaste regulaarne tutvustamine kutseõppe võimalustega;
- alustatud on Viljandimaa turismi arengukava koostamist;
- Viljandi jäähallile on rajatud välispiirded, tegevused jätkuvad tehniliste täiustuste- ja olmeruumide planeerimisega.

Ülevaatamise käigus korrigeeriti esitatud ettepanekute põhjal tegevuskava ja täiendati uute tegevustega. Arvesse võeti asjaolu, et alates 1. jaanuarist 2018 lõpetab tegevuse Viljandi Maavalitsus.

Tegevuskavale esitatud ettepanekud ja maavalitsuse seisukohad on koondatud tabelisse „Viljandi maakonna arengustrateegia 2015-2020. 2016. aastal läbi viidud tegevuskava ülevaatamise käigus esitatud ettepanekud.“

1. arengusuund: Inimkapitali arendamine

Arengusuuna eesmärgiks on tagada olukord, kus on:

- piisavalt eestvedajaid, kes suudavad luua inimesi Viljandimaale toovaid ja siin hoidvaid töökohti; kes tagavad hea ettevõtlus- ja majanduskeskkonna ning aktiveerivad kodanikuühiskonda;
- majanduskasvu tagamiseks piisaval arvul tööturul hakkama saavaid inimesi, kes väärtustavad elukohana Viljandimaad;
- sidus, koostöövõimeline elanikkond.

1.1. Tippspetsialistide Viljandimaal töökohtade loomine

Töökohtade olemasolu annab võimaluse Viljandimaale asumiseks. Tippspetsialistide teadmised loovad eeldused parimate otsuste vastuvõtmiseks. Nende sissetulekud eeldatavasti kõrgemad, mis võib positiivselt mõjutada Viljandimaa kaubandust ja teenuste turgu.

1.1.1. Erinevate oskusteabekeskuste loomine või Viljandimaale toomine

Oskusteabekeskus on ettevõtte, asutus või organisatsioon, mis jagab oskusteavet nii maakonna sees kui ka väljapoole ning kus leiavad rakenduse oma valdkonda põhjalikult tundvad spetsialistid

Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
1.1.1.1.	Maamajanduse oskusteabekeskuse loomine Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskooli baasil	Viljakas maa on Viljandimaa tugevus. Maa efektiivne kasutamine eeldab kompetentsi. Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskoolis on loodud eeldused oskusteabekeskuse kujunemiseks.	Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool
1.1.1.2.	Pärandtehnoloogiate oskusteabekeskus(t)e loomine	Viljandimaal on välja kujunenud pärandkultuurialane kompetents, mille levitamiseks ja suurendamiseks on vajalik luua vastav struktuur.	TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool
1.1.1.3.	Eesti Pärimusmuusika Keskuse arendamine	Viljandimaa on kujunenud Eesti pärimusmuusika keskuseks. Vastav oskusteabekeskus vajab pidevat arendamist.	Eesti Pärimusmuusika Keskus
1.1.1.4.	Üle-mulgimaalise käsitöökeskuse rajamine ja käsitöömeistrite organisatsiooni loomine	Käsitöömeistrite organisatsiooni loomine võimaldab korraldada ühisturundust ning ühtlustada hinnakujundust. Tekib tugev keskus käsitöömeistrite võrgustikule, tugevneb koostöö.	MTÜ Mulgi Kultuuri Instituut, MTÜ Mulgimaa Arenduskoda
1.1.1.5.	Psühhiaatria-alase oskusteabekeskuse loomine SA Viljandi Haigla baasil	Viljandi haiglal on pikaajalised kogemused psühhiaatriliste haiguste ravimiseks. Ülevabariigilise teenuse arendamiseks on vajalik oskusteabekeskuse loomine.	SA Viljandi Haigla
1.1.1.6.	Maakondliku spordikooli loomine ja arendamine	Viljandi Linnavalitsusel on suured kogemused laste ja noorte spordikooliga. Kogemus väärrib laiendamist tervele Viljandi maakonnale. Professionaalsed treenerid saaksid töötada üle maakonna, sest sageli ei ole logistiliselt mõttekas laste treeningutel käimine Viljandi linnas. Maakonna erinevates väiksemates keskustes on välja ehitatud heal tasemel spordikompleksid.	Viljandi Spordikool, Viljandi Spordikeskus, Viljandimaa Spordiliit, Viljandimaa Omavalitsuste Liit
1.1.1.7.	Erivajadustega laste ja perede nõustamis- ja oskusteabekeskuse loomine ning arendamine	Erivajadustega laste ja nende perede nõustamisteenuse väljaarendamine kõikides maakonna haridusasutustes.	Kohalikud omavalitsused, Sotsiaalministeerium
1.1.1.8.	Elukestva õppe oskusteabekeskuse loomine ja arendamine	Tänapäeva ühiskonnas on elukestev õpe üks viisidest toimetuleku tagamiseks. Samas puudub mehhanism, kuidas elukestev õpe reaalselt tegevusteks muuta. Vastav oskusteabekeskus on mehhanismi loomise esimeseks etapiks.	Kutsekoolid, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Töötukassa, Haridus- ja Teadusministeerium

1.1.1.9.	Puuetega inimeste, sh puuetega laste perede nõustamise oskusteabekeskuse loomine	Nõustamisteenus toetab puuetega inimeste ja nende perede toimetulekut. Raske- ja sügava puudega lapsehoiuteenuse ja tugiteenuste arendamine.	Viljandimaa Puuetega Inimeste Nõukoda, kohalikud omavalitsused, Sotsiaalministeerium, SA Perekodu
1.1.1.10.	Ökoloogiliselt puhta kohaliku tooraine töötlemis- ja logistikakeskuse loomine	Ökoloogiliselt puhta kohaliku tooraine töötlemis- ja logistikakeskus ühendab järjest laienevat tootjate võrgustikku maakonnaüleselt, lisandunud uued teenused loovad eeldused mikro- ja väikeettevõtete arenguhüppeks. Keskuse ülesanded: - hoida kasvataja ja toidutegija kokkulepitud kogused teatud perioodi vahelaos; - pakkuda piirkonna tootjatele võimalusi keerulisemaid hoiutingimusi vajavate köögi- ja puuviljade säilitamiseks; - pakkuda piirkonna elanikele võimalust osta kohalikku ja puhast toorainet - pakkuda piirkonna tootjatele ja elanikele võimalust kasutada erinevaid teenuseid - kasvatada tootjate ja huviliste kompetentsi koolituste, seminaride, talgute jms korraldamisega; - pakkuda erialapraktika võimalust kutse- ja kõrgkoolide õppuritele; - pakkuda piirkonnas toodetud kohaliku ja puhta toidu ühise turustamise võimalust Tallinna ja Tartu suunal.	MTÜ Viljandimaa Toiduvõrgustik OTT, LEADER tegevusgrupid, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool, ettevõtjad
<p>1.1.2. Kompetentsikeskuste loomine või toomine Viljandimaale ja olemasolevate arendamine Kompetentsikeskused loovad Viljandimaale keskmisest kõrgemat kvalifikatsiooni nõudvaid töökohti. Kompetentsikeskused toovad teadmised Viljandimaa inimestele lähemale. Kompetentsikeskused toovad teenused Viljandimaa inimestele lähemale. Regionaalsete kompetentsikeskuste arendamine on Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise kava üks meede.</p>			
1.1.2.1.	Teadmistepõhise tervise- ning loodustoodete kompetentsikeskuse arendamine Pollis	Loob toiduainetööstuse- ja põllumajandusettevõtetele või põllumajandussaaduste tootjatele võimaluse kiiremaks arenguks turul ning tekitab seeläbi konkurentsieelse.	Eesti Maaülikool, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool
1.1.2.2.	Sõltuvushaigete ravi ja rehabilitatsiooni kompetentsikeskuse loomine	SA Viljandi Haiglal on keskuse loomiseks olemas vastavad eeldused ja kogemused.	SA Viljandi Haigla, Sotsiaalministeerium, Tervise Arengu Instituut
1.1.2.3	Loomemajanduse kompetentsikeskuse arendamine	Viljandi Loomemajanduskeskuse eestvõttel on alustatud tegevusi ühinemaks UNESCO Loovate Linnade Võrgustiku käsitöö ja rahvakunsti valdkonnaga. Antud võrgustikuga ühinemine on oluline samm Viljandi piirkonna spetsialiseerumisel edasise arengu huvides.	SA Viljandimaa Loomemajanduskeskus
<p>1.1.3. Riigiasutuste hoidmine ja toomine Viljandimaale sh maamajanduse ja kultuurivaldkonna institutsioonide kontsentreerimine Viljandimaale Riigiasutustes on keskmisest kõrgemat kvalifikatsiooni vajavad töökohad. Maakonna arenguks on oluline tunnetada riigi kohalolekut maakonnas: see suurendab usku maakonna arengu jätkusuutlikusse, aga toob ka riigi poolt pakutavad teenused inimestele lähemale. Loomulik on riigiasutuste struktuuri optimeerimine, aga e-riigis võivad töökohad asuda ka väljaspool pealinna. Maamajanduse ja kultuurivaldkonna (eelkõige pärimuskultuur) institutsioonide kontsentreerimine Viljandimaale on maakonna traditsioone arvestades loogiline.</p>			
Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
1.1.3.1.	Rahvakultuuri Keskuse toomine Viljandimaale	Rahvakultuuri Keskuse Viljandimaale toomine annab võimaluse luua maakonda keskmisest kõrgema kvalifikatsiooniga töökohti. Maakonnas juba tegutsevad pärimus- ja rahvakultuuriga tegelevad asutused loovad selleks hea eelduse.	Kultuuriministeerium, Viljandimaa Omavalitsuste Liit, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, MTÜ Eesti Pärimusmuusika Keskus

1.1.3.2.	Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) toomine Viljandimaale	RMK Viljandimaale toomine annab võimaluse luua maakonda keskmise kõrgema kvalifikatsiooniga töökohti. Väljaspool pealinna on RMK lähemal ka oma sihtrühmale.	Keskkonnaministeerium
1.1.3.3.	Eesti Noorsootöö Keskuse toomine Viljandimaale (ENTK)	Annab võimaluse luua maakonda keskmisest kõrgema kvalifikatsiooniga töökohti. ENTK Viljandisse toomine loob TÜ Viljandi Kultuuriakadeemiasse õppima tulnutele võimalused projektide või praktika kaudu rakendada oma oskusi siin juba õpingute ajal ja pärast õpingute lõpetamist jätkata erialase tegevusega Viljandis. TÜ Kultuuriakadeemia ja ENTK koostöö annab üliõpilastele parema ettevalmistuse, kui nad on kaasatud ENTK tegemistesse õppe käigus.	Viljandimaa Omavalitsuste Liit, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, Kultuuriministeerium,

1.2. Ettevõtjapotentsiaaliga inimeste hoidmine ja toomine Viljandimaale

Atraktiivsete töökohtade olemasolu on elanike väljarände esmaseks tingimuseks. Atraktiivseid töökohti loovad ettevõtlikud inimesed. Kui maakonnas on ettevõtlikke inimesi, kes suudavad maakonnas luua atraktiivseid töökohti, siis tulevad siia ka inimesed, kes need töökohad täidavad. Strateegiliselt oluline on luua sobiv keskkond, et võimekatel inimestel tekiks soov panustada Viljandimaa arengusse. Samuti on tähtis, et keskkond oleks piisavalt paindlik soovi tekkimisel selle realiseerimisele kaasa aitama. Oluline on võimekate inimeste leidmine ning pakkumise tegemine panustada Viljandimaa arengusse.

Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
1.2.1.	Ettevõtjapotentsiaaliga inimeste Viljandimaal hoidmise ja siia toomise strateegia koostamine.	Ettevõtjapotentsiaaliga inimesi ei ole Viljandimaal piisavalt, samuti puudub selge nägemus, kuidas tagada nende arvu kasv. Vajalike tegevuste otsimise protsess tuleb käivitada. Välja töötada kontseptsioon, strateegia ja seejärel tegevuskava.	Viljandimaa Arenduskeskus, Viljandimaa Omavalitsuste Liit, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, SA Viljandimaa Loomemajanduskeskus
1.2.2.	Noori spetsialiste Viljandimaale toovate ettevõtjate toetamise süsteemi väljatöötamine	Toetada ettevõtteid, kus asuvad tööle noored spetsialistid, kes soovivad valida Viljandimaa töö- ja elukohaks.	Viljandimaa Arenduskeskus, Viljandimaa Omavalitsuste Liit, ettevõtjad, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, SA Viljandimaa Loomemajanduskeskus
1.2.3.	Ettevõtjate toetamine konkurentsivõime tagamiseks	Ettevõtjakoolituste korraldamine, toetussüsteemide loomine, algkapitali leidmise võimaluste otsimine ja selle teemaline nõustamine.	Viljandimaa Arenduskeskus, kohalikud omavalitsused, EMÜ Polli Aiandusuuringute Keskuse, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, SA Viljandimaa Loomemajanduskeskus, Ettevõtjad ja ettevõtjate organisatsioonid.

1.3. Koostöövõimekuse tõstmine ja -võrgustike arendamine

Tasakaal koostöö ja konkurentsi vahel tagab ühiskonna efektiivseima arengu. Eelkõige on vaja süvendada arusaama koostööst kui edu tagamise võimalusest ning arendada oskusi ja soovi koostööd teha.

Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
1.3.1.	Ettevõtjate ümarlaudade süstemaatiline korraldamine Viljandimaa erinevates piirkondades	Ettevõtjate vahelise infovahetuse, koostöö ja ühiste algatuste koordineerimine.	Viljandimaa Arenduskeskus, kohalikud omavalitsused, Viljandimaa Omavalitsuste Liit
1.3.2.	Viljandimaa kultuurikoja käivitamine	Erinevate kultuurivaldkondade vahelise koostöö korraldamine. Koostöös maakonnas tegutsevate kultuuriorganisatsioonidega valdkonna tegevuskava	Viljandimaa Omavalitsuste Liit, Viljandi Kultuuri Nõukoda,

		koostamine.	TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, SA Ugala Teater, Viljandi Muuseum, erinevate kultuurivaldkondade esindajad
1.3.3.	Tervist edendavate lasteaedade ja koolide võrgustike arendamine	Võrgustike arendamine loob head eeldused tihedamaks koostööks.	Kohalikud omavalitsused
1.3.4.	Ühistrundamise võrgustike arendamine	Koostöös on otstarbekam tooteid ja teenuseid turundada, ühistrundamise võrgustike toimimisest on seni head kogemused.	Viljandimaa Arenduskeskus, ettevõtted, mittetulundusühingud, LEADER tegevusgrupid
1.3.5.	Keskkonnakoja käivitamine	Erinevate looduskaitseliste või keskkonnateemaliste probleemide kaardistamine ja lahenduste leidmine. Sealhulgas ka keskkonnahariduse kujundamisega seotud asutuste ja organisatsioonide koostöö ning infovahetuse parandamine.	Kohalikud omavalitsused, mittetulundusühingud, ettevõtjad, keskkonnaamet, Riigimets Majandamise Keskus

1.4. Kodanikuühiskonna arendamine

Viljandimaa areng ei ole võimalik kodanikke kaasamata. Viljandimaal on häid näiteid kodanikuühiskonna toimimisest, kuid selle aktiivsus ei ole veel piisaval tasemel. Eelkõige on oluline teadlikkuse kasvatamine kodanikuühiskonna võimalustest, seda ka ettevõtjate seas.

Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
1.4.1.	Piirkondlike kogukondade tegevuste aktiveerimine	Läbi erinevate koolituste, heade praktikate jagamise, õppereiside, küla sädeinimeste motiveerimise paraneb piirkondlike kogukondade tegevus. Iga kodanik saab panustada oma kogukonna arengusse. Koostöö naabritega, kogukonna liikmetega loob turvatunde. Aktiivne kogukond meelitab antud piirkonda elama uusi inimesi. Toimiv kogukond on hea partner KOVdele ja teisele riiklikele struktuuridele.	Viljandimaa Arenduskeskus, Viljandimaa Kodukant, kodanikuühendused, kohalikud omavalitsused
1.4.2.	Kodanikuühiskonna tegevuste tutvustamine, nendes osalemise võimaluste pakkumine maakonna kodanikele	Ühisaktsioonide korraldamine maakonna elanikele, et nad saaksid võimaluse panustada ühiskonda ja tunnetada kogukondade/kodanike endi tähtsust.	Viljandimaa Arenduskeskus, MTÜ Viljandimaa Kodukant, kodanikuühendused, LEADER grupid
1.4.3.	Kodanikeühenduste poolt pakutavate teenuste kvaliteedi tõstmine ja nende teenuste tutvustamine (s.h sotsiaalne ettevõtlus)	Kodanike teadlikkuse tõstmine, et läbi sotsiaalse ettevõtluse on võimalik anda oma panus piirkondliku elu-olu arengusse, ühiskondlike kitsaskohtade lahendamisesse – puuetega inimeste tööhõive, eakate sotsiaalne toimetulek jne.	Viljandimaa Arenduskeskus, Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik, LEADER tegevusgrupid

1.5. Viljandimaal hariduse kvaliteedi tõstmine, kättesaadavuse tagamine

Viljandimaa koolivõrk on suhteliselt hästi välja arendatud, kuid maakonna rahvastiku areng viitab, et sedagi tuleb asuda korrastama. On oluline, et korrastamise käigus ei kahaneks laste võimalused haridust, sh huviharidust saada. Hariduse kvaliteeti ei ole kunagi liiga hea. Viljandimaa kõige tähtsamateks suundadeks on lasteaedades antava alushariduse kvaliteedi tõstmine; erivajadustega laste õigeaegne toetamine ning Viljandimaa gümnaasiumites antava hariduse kvaliteedi võime konkureerida vabariigi gümnaasiumites antavaga.

Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
1.5.1.	Ettevõtlikkuse õpetamise ja majandusõppe juurutamine	Majandusalased teadmised toetavad noorte ettevõtlikkuse arengut ja toimetulekut ning valikute tegemist võimalike tulevaste ettevõtjatena.	Viljandimaa Omavalitsuste Liit, haridusasutused,

	üldhariduskoolides, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias ning kutsekoolides		TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, Viljandimaa Arenduskeskus
1.5.2.	Viljandimaa ja siinsete piirkondade kultuuriloo ning rahvakultuuri õppeprogrammi väljatöötamine ning üldhariduskoolide õppekavadesse loimimine	Kohaliku ajaloo ja kultuuripärandi tundmine suurendab võimalust noorte jäämiseks Viljandimaale või siia pärast õpingute lõppu tagasipöördumiseks.	Viljandimaa Omavalitsuste Liit, haridusasutused, Haridus- ja Teadusministeerium, Viljandi Muuseum, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia
1.5.3.	Säästva arengu põhimõtteid toetava hariduse edendamine Viljandimaa haridusasutustes	Koolil oluline koht keskkonda ja säästvat arengut toetavate väärtushinnangute kujundamisel.	Haridusasutused, Keskkonnaamet, MTÜ Kasvukesk, Riigimetsa Majandamise Keskus, Tipu Looduskool MTÜ, Lilli Looduskeskus MTÜ
1.5.4.	Õpilaskodu rajamine Viljandi linna	Rahvastikuprognosis näitab, et lähitulevikus jääb Viljandimaale 3-4 klassi jagu gümnaasiumiharidust nõutavat last, kelle majutamiseks on Viljandisse vaja õpilaskodu.	Haridus- ja Teadusministeerium, Viljandimaa Omavalitsuste Liit,
1.5.5.	Andekate õpilaste toetamise programmi väljatöötamine ja ellurakendamine	Üldhariduse õppekava ei toeta andekate laste arengut piisavalt. Toetamise heaks näiteks on Viljandi taibukate kooli loomine ja arendamine.	Haridusasutused, ainesektsioonid, MTÜ Taibukate Teaduskool
1.5.6.	Viljandimaa huvihariduse arengukava koostamine	Laste igakülgse arengu tagamiseks on vajalik kvaliteetne ja kättesaadav huviharidus. Sarnaselt üldharidusega sunnib keeruline demograafiline olukord ka huvihariduse korraldamist väga täpselt planeerima. Arengukava koostamisse tuleb kaasata erinevate huvikoolide esindajad.	Kohalikud omavalitsused, Viljandi Muusikakool, Viljandi Spordikool, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, maakonna huvikoolid
1.5.7.	Koolieelsete lasteasutuste ja huvihariduse õpetajate palkade viimine üldhariduskoolide õpetajatega samaväärsele tasemele	Haridustöötajate (õpetajad, koolijuhid, tugispetsialistid) palgad on madalad kõikides haridusastmetes ja tuleb leida võimalusi nende palgatõusuks. Samuti on lubamatult suur haridusasutuste palgalõhe ning selle vähendamine, tõstes töötasu madalamat palka maksvates haridusasutustes, on esmane prioriteet.	Kohalikud omavalitsused, haridusasutused
1.5.8.	Tehnoloogiaklasside väljaarendamine koolides ja õpetajate koolitamine	Erinevate tehnoloogiate koolis õpetamine suunab rohkem inimesi tehnoloogiaalasid õppima ja tootmises töötama.	Kohalikud omavalitsused, haridusasutused
1.5.9.	Viljandimaa haridusvõrgu seire	Arvestades Viljandimaa demograafilist olukorda on vajalik maakonna koolivõrgu seire (sh ka investeeringute planeerimine) kolme aastase tsükliga	Viljandimaa Omavalitsuste Liit, SA Viljandi Hariduse Arengufond
<p>1.6. Viljandimaa elanike tervisepotentsiaali tõstmine Inimkapitali arendamise kontekstis eelkõige inimeste tervisekäitumise alase teadlikkuse kasvatamine.</p>			
Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
1.6.1.	Viljandimaa rahvaspordi arengukava koostamine	Rahvaspordi olukord on Viljandimaal hea. Veelgi paremate tulemuste saavutamiseks on vajalik tegevuskava koostamist.	Viljandimaa Spordiliit, SA Holstre-Polli Tervisekeskus, kohalikud omavalitsused

1.6.2.	Traditsiooniks saanud rahvaspordialaste ürituste jätkuv korraldamine ning uute lisandumine	Näiteks: - Suurjooks ümber Viljandi järve; - Mulgi rattamaraton; - Viljandi linnajooks; - rahvamatkad jne. Rahvaspordiüritused toetavad Viljandimaa positiivse maine kujunemist.	Ürituste korraldajad, kohalikud omavalitsused
1.6.3.	Spordimediitsiini kabineti loomine Viljandi haigla juurde	Sportlaste, nii rahva- kui võistlussportlaste, tervise kontroll on oluline vahend sportimisega seotud terviseriskide vähendamiseks.	SA Viljandi Haigla, Viljandimaa Spordiliit
1.6.4.	Tervisekäitumise alase koolituste läbiviimine erinevates sihtrühmades	Tervisekäitumise muutumine algab suhtumise ja mõtlemise muutumisest, mis omakorda võivad alguse saada koolitusest. Tervislikesse eluviisidesse suhtumises on Viljandimaal veel piisavalt arenguruumi. Tegevused: - tervisliku toitumise alase info edastamine läbi koolituste ja kampaaniate; - sõltuvusainete tarbimise ennetamise info edastamine läbi koolituste ja kampaaniate; - tervist toetava turvalise käitumise (liikluskäitumine, seksuaalkäitumine) alase info edastamine läbi koolituste ja kampaaniate.	Viljandimaa Omavalitsuste Liit
1.6.5.	Kohaliku tervisliku toidu propageerimine	Teadlikkuse tõstmine tervisliku toidu eelistamise olulisusest. Kohaliku toidu propageerimine ja kasutuselevõtmine haridusasutustes. Kohaliku ja tervisliku toidu kättesaadavuse tagamine. Taluturu rajamine Suure-Jaani linna.	Ettevõtjad, LEADER tegevusgrupid, MTÜ Viljandimaa OTT, EMÜ Polli Aiandusuuringute Keskuse

2. arengusuund: Ettevõtluskeskkonna ja majanduse arendamine

Arengusuuna eesmärgiks on tagada olukord, kus

- Ettevõtjatele tegutsemisvõimaluste loomine: Viljandimaal ettevõtlusega tegeleda soovivad inimesed leiavad toetamist; ettevõtjaid ei tõrjuta, vaid neile on loodud head tingimused.
- Viljandimaa majanduse areng on Eesti keskmisest kiirem.
- Viljandimaa ettevõtjad teevad tulemuslikku ja jätkusuutlikku koostööd nii omavahel kui ka avaliku sektoriga.
- Viljandimaale tullakse ning jäädakse atraktiivsete töökohtade ja loomise võimaluse tõttu.
-

2.1. Ettevõtlusaktiivsuse suurendamine läbi koolituste ja ettevõtluskeskkonna parandamise

Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
2.1.1.	Alustavate ning tegutsevate ettevõtjate nõustamis- ja arendusteenuste kättesaadavuse tagamine maakonnas	Koostöös kohalike omavalitsustega saab pakkuda maakonna erinevates piirkondades nõustamisteenust ja välja töötada piirkonnaomased tugitegevused ettevõtlusaktiivsuse säilitamiseks ja suurendamiseks.	Viljandimaa Arenduskeskus, SA Viljandi Loomemajanduskeskus, kohalikud omavalitsused, EMÜ Polli Aiandusuuringute Keskuse
2.1.2.	Väike- ja pereettevõtluse toetamine	Väike- ja pereettevõtlus on positiivne tegevus, mis väärib tunnustamist ning millega tegelejate baasil on hea võimalus arendada suuremaid firmasid loovaid ettevõtjaid.	Viljandimaa Arenduskeskus, ettevõtjad, Viljandimaa Omavalitsuste Liit, LEADER tegevusgrupid, EMÜ Polli Aiandusuuringute Keskuse
2.1.3.	Noorte ettevõtlikkuse arendamine	Noorte ettevõtlikkuse arendamine hõlmab aktiivset eluhoiakut kujundavate	Viljandimaa Arenduskeskus,

	programmi rakendamine maakonna lasteaegade ja koolide, sh kutsekoolide õppekavade osana	koolituste, laagrite, rahvusvaheliste projektide korraldamist ja noorte oma initsiatiivikuse arendamist kogu maakonnas. Toimuvad koostööprojektid, Aktiivsete Noorte Klubi, kohalike ettevõtete külastused, kogukonnapraktika jms.	Ettevõtjad, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool, Viljandi Kutseõppekeskus, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, Viljandi Gümnaasium, SA Viljandi Loomemajanduskeskus, ettevõtjad
2.1.4.	Õppivatele noortele suvise töötamise võimaluste loomine	Võimalus suvel töötada on noortele oluline töökogemuste saamiseks ja kutsevalikul.	Viljandimaa Arenduskeskus, ettevõtjad, Viljandimaa Omavalitsuste Liit
2.1.5.	Programmi „Ettevõtlik Kool“ rakendamine Viljandimaa koolides ja lasteaedades	Haridusprogramm „Ettevõtlik Kool“ on suunatud ettevõtlikku õppe integreerimisele koolisüsteemi, et tõsta hariduse kvaliteeti ning seeläbi noorte edukust elus.	Viljandimaa Arenduskeskus, Haridus- ja Teadusministeerium

2.2. Kutseharidust andvate koolide arendamine

Peamisteks suundadeks on tööturu vajadustele vastava hariduse andmine, konkurentsivõime tõstmine kutseharidusmaastikul (kutsekoolid on üleriigilise piirkonnaga, kuid Viljandimaale on oluline, et siin säiliks kaks kutseharidust andvat konkurentsivõimelist keskust), kutsehariduse omandamise tingimuste parandamine ning võimaluste loomine soovitud hariduse saamiseks.

Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
2.2.1.	Kutseharidusasutuste õppekavade arendamine piirkonna, vabariigi kui ka Euroopa ettevõtjate vajadusi silmas pidades	Koostöö korraldamine ettevõtjatega, nende vajaduste süsteemne väljaselgitamine. Ettevõtjate vajadustele vastavate õppekavade paindlik loomine ja lülitamine õppeprogrammidesse. Töökohapõhise kutseõppekorralduse välja arendamine.	Kutsehariduskoolid, ettevõtjad, Viljandimaa Arenduskeskus, kohalikud omavalitsused, Haridus- ja Teadusministeerium
2.2.2.	Kutseõppeasutuste õpilaste praktikavõimaluste pakkumine ettevõtetes	Kutseõppeasutustel puuduvad praktikabaasid. Koostöö ettevõtjatega loob täiendavad võimalused õpilaste õpetamiseks ja koolituse kvaliteedi arendamiseks ettevõtjate pikaajalisest vajadusest lähtuvalt.	Kutsehariduskoolid, ettevõtjad, Viljandimaa Arenduskeskus, Haridus- ja Teadusministeerium, SA Viljandimaa Loomemajanduskeskus, EMÜ Polli Aiandusuuringute Keskuse
2.2.3.	Üldhariduskoolide õpilaste rakendusõppe valikkursuste võimaldamine maakonna kutseõppeasutustes	Rakenduserialade teemade osakaalu lisandumisega analüüsitakse olemasolevaid ainekavasid, kaasajastatakse eesmärgid ning õppe sisu, lisades teemad, mis käsitlevad kutseõpetust.	Viljandimaa koolid kohalikud omavalitsused, Haridus- ja Teadusministeerium, SA Viljandimaa Loomemajanduskeskus

2.3. Olemasolevate ettevõtlusalade ja -inkubaatorite arendamine ning uute kavandamine, loomine ja turundus

Hea teemaplaneering kiirendab ettevõtete asutamist ja arendamist, annab kindlustunde perspektiivseks tegutsemiseks. Tööstusalade loomine näitab maakonna valmisolekut ettevõtlust realselt toetada. Heast võimalusest üksi ei piisa, oluline on ka ettevõtjate teavitamine.

Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
2.3.1.	Ettevõtlusalade arendamine vastavalt omavalitsuste üldplaneeringutele	Ettevõtluse arengu ja töökohtade loomise soodustamine ettevõtlus- ja tootmispiirkondade planeeringute tagamise ning tehnilise taristu väljaehitamise teel.	Kohalikud omavalitsused, ettevõtjad
2.3.2.	Ettevõtlus- ja tööstusalade	Ettevõtlus- ja tööstusalad on paremini leitavad ja rohkem kasutatavad, kui nende	Viljandimaa Arenduskeskus,

	kaardistamine, arendusvõimaluste väljaselgitamine ja informatsiooni aktuaalne hoidmine	kohta on olemas süsteemne informatsioon.	kohalikud omavalitsused
2.3.3.	Viljandi valla Mäeltküla tööstuspargi (sh inkubatsioonikeskuse) arendamine	Tööstuspargi arenguks on vaja välja ehitada tehnokeskuse taristu (teed, elekter, vesi jne) ja paralleelselt tegeleda piirkonna turundamisega. Mäeltküla ettevõtlusinkubaatoris kavandatud teadmispõhine ja innovatiivne arendustegevus perspektiivsetes valdkondades: metallitöö ja masinaehitus, mehhatroonika, puidu- ja mööblitööstus, kergetööstus, põllumajandussaaduste töötlemine ja toiduainetetööstus ning inkubatsiooniteenuste osutamine. Detailplaneering alale on koostatud.	MTÜ Mäeltküla Tööstuspark, Viljandi Vallavalitsus
2.3.4.	Kantremaa tööstusala avaliku tugitaristu kaasajastamine	Tugitaristu kaasajastamine tagab kiirema ja ohutume ligipääsu piirkonna ettevõtjatele. - teede rekonstrueerimine - kergliiklusteede rajamine - tänavavalgustuse kaasajastamine	Viljandi Linnavalitsus, ettevõtjad
2.3.5.	Põhja-Sakala valla tööstuspargi arendamine	Ettevõtluse arengu ja töökohtade loomise soodustamine ettevõtlus- ja tootmispiirkondade planeeringute tagamise ning tehnilise taristu väljaehitamise teel.	Põhja-Sakala Vallavalitsus, ettevõtjad
2.3.6.	SA Viljandimaa Loomemajanduskeskuse arendamine	Loomettevõtluse siirdamine teistesse majandussektoritesse. Koostöö tekkimist loomeettevõtjate ja teistes sektorites tegutsevate ettevõtjate vahel saab soodustada olemasolevaid seadme-parke, ruume ja spetsialiste rakendades.	SA Viljandimaa Loomemajanduskeskus, Viljandi Linnavalitsus, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, Teater Ugala

2.4. Põllumajandustootmisega seotud oskusteabe levitamine

Viljandimaa väärtuseks on viljakas põllumaa. Tark ja efektiivne põllumajandustootmine vajab pidevalt uusimat oskusteavet, aga ka vanade teadmiste kordamist.

Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
2.4.1.	Põllumajandusettevõtjate inkubatsiooniteenuse väljaarendamine maakonnas	Põllumajandusvaldkonnas alustaval ettevõtjal on sageli olemas kapital ehk maa, kuid puuduvad tööruumid. Samuti vajatakse nõustamist ettevõtte käivitamisel ja toodangu turustamisel. Põllumajanduse tootearenduse ning turundus- ja koostööoskuste arendamine.	Eesti Maaülikool, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool, Viljandimaa Arenduskeskus, kohalikud omavalitsused
2.4.2.	EMÜ Polli Aiandusuuringute Keskuse tootearendusvõimaluste edasiarendamine vastavalt ettevõtjate vajadustele	Polli aiandusuuringute keskus suudab pakkuda terviklikku tootearenduse tuge põllumajandussaaduste ja muu taimse tooraine tootjatele ning töötajatele.	Eesti Maaülikool
2.4.3.	Olustvere TMK tootearenduse võimaluste pakkumine ettevõtjatele toiduainetetööstuse valdkonnas	Olustvere TMK suudab pakkuda terviklikku tootearenduse tuge toidutööstuse tooraine tootjatele ning töötajatele.	Olustvere TMK

2.5. Aktiivne tegelemine ettevõtluse ja selleks sobiva keskkonna arendamisega Viljandimaa kohalikes omavalitsustes

Ettevõtluskeskkonnaga tegelemine ei ole kohalike omavalitsuste seadusest tulenev ülesanne, kuid soosiva keskkonna kujundamine peab saama nende tegevuse loomulikuks osaks.

Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
-----------	----------------	-----------------	--------------------------

2.5.1.	Viljandimaa kohalike omavalitsuste juhtide koolitamine ettevõtlussõbraliku keskkonna loomise teemal	Toetada kohalike omavalitsuste juhte ettevõtluskeskkonna arendamise võimaluste otsimisel. Ühine koolitus annab sünergilise efekti.	Viljandimaa Omavalitsuste Liit, Viljandimaa Arenduskeskus
2.5.2.	Ettevõtluskeskkonna arendamise kava väljatöötamine Viljandimaa igas kohalikus omavalitsuses	Aitab välja selgitada ettevõtluse arendamise võimalusi piirkondades.	Kohalikud omavalitsused, Viljandimaa Arenduskeskus
<p>2.6. <u>Analüüsivõimekuse tõstmine, analüüsiks vajaliku andmekogu loomine ja aktualiseerimine</u> Eestis on võetud suund teadmispõhisele majandusele. Ilma andmete ja analüüsioskuseta teadmispõhisest ühiskonnaelu korraldamisest rääkida ei saa.</p>			
Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
2.6.1	Maakonna arengunäitajate analüüsi koostamine	Ühtsetel alustel koostatud analüüs võimaldab võrrelda maakonna arengut ning teha paremaid juhtimisotsuseid.	Viljandimaa Omavalitsuste Liit Statistikaamet
<p>3. arengusuund: Maine tagamine</p> <p>Arengusuuna eesmärgiks on tagada olukord, kus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Viljandimaa on tuntud ainulaadse piirkonna; - Viljandimaa on potentsiaalsetele elanikele ja ettevõtjatele huvipakkuv, siia soovitakse elama asuda ning siin ettevõtlusega tegeleda. Viljandimaad nähakse areneva piirkonnana; - Viljandimaa elanikud identifitseerivad end uhkusega viljandimaalastena ning räägivad lugusid oma piirkonna edust ja erilisusest. 			
<p>3.1. <u>Viljandimaa positiivse kuvandi väljatöötamine</u> Kuvandi viimine maakonnas tegutsevate ettevõtete, asutuste, organisatsioonide, ühenduste ja üksikisikuteni.</p>			
Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
3.1.1.	Sõnastada Viljandimaa kuvandi kontseptsioon ja selle elluviimise kava	Vaade Viljandimaale peab olema positiivne ja atraktiivne. Soovitud kuvandi loomiseks tuleb teha plaanipäraselt ja süsteemset tööd, tuginedes maakonna väärtustele ning aja- ja kultuuriloo edulugudele. Kontseptsiooni väljatöötamisel tuleb teha koostööd võimalikult paljude osapooltega. Kuvandi loomisel on oluline vahend meedia.	Viljandimaa Omavalitsuste Liit, Viljandimaa Arenduskeskus, Eesti Pärimusmuusika Keskus, SA Ugala Teater, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, Viljandi Muuseum
3.1.2.	Kõigi kontseptuaalset komponenti sisaldavate rakenduste elluviimist koordineeriva struktuuri loomine	Töö Viljandimaa kuvandiga peab olema süsteemne ja järjepidev, selleks tuleb luua koordineeriv üksus. Vaade Viljandimaale peab olema positiivne ja atraktiivne. Kuvandi loomisel on oluline vahend meedia.	Viljandimaa Omavalitsuste Liit, Viljandimaa Arenduskeskus, Eesti Pärimusmuusika Keskus, SA Ugala Teater, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia
<p>3.2. <u>Viljandimaa võimaluste aktiivne tutvustamine</u> Viljandimaa kuvandi rakendamine piirkonnaga seotud üritustel.</p>			
3.2.1.	Viljandimaa aabitsa	Aabits, mille pildid ja jutud on seotud Viljandimaaga. Aitab õpilastel tugevdada	Haridusasutused,

	väljatöötamine	identiteeditunnet ja sidet oma kodukohaga.	Viljandimaa Omavalitsuste Liit,
3.2.2.	Viljandimaa loodus- ja kultuuriväärtuste ning elulaadi tutvustamine	Tutvustada Viljandi maakonna loodus- ja kultuuriväärtusi erinevate toodete-teenuste väljatöötamise ning edasiarendamise kaudu (õppeprogrammid, külastusmängud, trükised, infotahvlid, turismipaketid, messid jne).	Kohalikud omavalitsused, mittetulundusühingud, ettevõtjad, koolitus- ja haridusasutused, Keskkonnaamet, Riigimetsa Majandamise Keskus, LEADER tegevusgrupid, Viljandi Muuseum
3.2.3.	Viljandimaa laulu- ja tantsupeo traditsioonide jätkamine ja osalemine vabariiklikus laulu- ja tantsupeo protsessis	Oluliste traditsioonide jätkumine maakonnas tugevdab identiteeditunnet ning loob positiivset mainet.	Viljandimaa Omavalitsuste Liit, Rahvakultuuri Keskus
3.2.4.	Maakonna võimalusi tutvustava veebilehe loomine	Maakonna internetiportaali abil Viljandimaa võimaluste tutvustamine ning informatsiooni aktuaalsena hoidmine.	Viljandimaa Arenduskeskus, Viljandi Omavalitsuste Liit, Viljandi Turismiinfokeskus
3.2.5.	Maakonna traditsiooniliste sündmuste jätkamine ja uute tegevuste ellu kutsumine	Ülemaakonnaliste ja erinevate piirkondade traditsiooniliste ürituste korraldamise ning uute algatuste toetamine (näiteks: Mulgimaa sündmuste korraldamise jätkamine, Suure-Jaani Muusikafestival, Võrtsjärve kalalaat, Viljandi Pärimusmuusika Festival jne).	Viljandimaa Omavalitsuste Liit Mittetulundusühingud, Viljandimaa kultuuri nõukoda

3.3. Viljandimaa külastuskeskkonna parandamine

Külastuskeskkonna areng loob võimaluse turismimajanduse edendamiseks ning mõjutab otseselt ka Viljandimaa mainet. Positiivse mainega keskkond loob eeldusi inimeste soovile Viljandimaale elama asuda.

Nr	Tegevus	Põhjendus	Vastutaja/partner
3.3.1.	Viljandi linnakeskuse avaliku ruumi kaasajastamine	Linnakeskuse muutmine kaasaegseks tervikuks, mis ühendab ühiskonna erinevad sotsiaalsed vajadused ja loob võimalused ettevõtluse arenguteks. Kesklinn on oluline transpordi sõlmpunkt. Linnakeskuse arendamisega antakse värskem ilme Vabaduse platsile ja seda ümbritsevatele tänavatele ning muudetakse liikluskorraldust.	Viljandi Linnavalitsus
3.3.2.	Viljandimaa turismi arengukava koostamine	Turismimajanduse arengu toetamiseks tuleb erinevate osapooltega kokku leppida olulistes tegevussuundades.	Kohalikud omavalitsused, Viljandimaa Arenduskeskus
3.3.3.	Viljandimaa piirkondade eripära säilitamine, arendamine ja turundus	Viljandimaa jaoks olulised kohaliku identiteeti kandvad piirkonnad on Viljandi, Soomaa, Võrtsjärv, Olustvere, Heimtali, Suure-Jaani, Mulgimaa jne.	Kohalikud omavalitsused, Viljandimaa Arenduskeskus, Eesti Pärimusmuusika Keskus, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool, Viljandi Muuseum
3.3.4.	Viljandimaa kultuuripärandi säilitamine, arendamine ja turundus	Kultuuripärandi säilitamine, arendamine ja turundus kohalikes elanikes identiteeditunde tugevdamiseks ning väljapoole suunatud tegevused Viljandimaa tutvustamiseks.	Viljandimaa Omavalitsuste Liit, Viljandimaa Arenduskeskus, Eesti Pärimusmuusika Keskus, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, Muinsuskaitseamet, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool,

			Viljandi Muuseum
3.3.5.	Viljandimaa väravate väljaarendamine	Ühtse kuvandi väljatöötamine Viljandimaa väravatele ning nende väljaarendamine maakonna piirialadel. Põhjavärv - Võhma ristmik (koostada planeering ja ideekavand), Emajõe Jõesuu - toimiv, Kõpu – toimiv. Lõuna-Viljandimaa väravad välja selgitada.	Kohalikud omavalitsused, Leaderi tegevusgrupid
3.3.6.	Õisu meiereis tootmise ja väljaõppe taastamine, külastuskeskuse väljaarendamine	Õisu meiereis tootmise taaskäivitamine (piima-, liha- ja pagaritooted ning kääritamissaadused). Ajaloolise Õisu toiduainetööstuse kooli tegevuste mälestuste jäädvustamine. Endistesse õppeklassidesse, laboritesse ja meistrite eluruumidesse sisustatakse muuseumi ekspositsiooni- ja seminariruumid. Õisu õppe- ja tootmiskompleks on kavandatud rahvusvahelise tähtsusega külastuskeskuseks.	MTÜ Õisu Mõis
3.3.7.	Viljandi Muuseumi näitusemaja arendamine Viljandimaa Ajalookeskuseks	Kandvaks ideeks on Viljandimaal (nn Suur-Viljandimaa, mis hõlmab Mulgimaa ja ajaloolise Viljandimaa) paiknenud eestlaste muinaslinnuste ja keskaegsete ordulosside tegevusalad, mis on visualiseeritud kaasaegsete lahendustega.	Viljandi Muuseum, Viljandi Linnavalitsus
3.3.8.	Mõisaküla linna raudteeala ja veetorni arendamine külastusobjektiks	Dresiini soetamine, raudtee vahetus läheduses oleva vana veetorni vaatetorniks ehitamine koos ronimisseinaga, vaatetornile juurdepääsu loomine ja vaguni renoveerimine.	Mulgi Vallavalitsus
3.3.9.	Viljandimaa arhitektuuripärandi säilitamine, arendamine ja turundus	Arhitektuuripärandi säilitamine, arendamine ja turundus kohalikes elanikes identiteeditunde tugevdamiseks ning väljapoole suunatud tegevused Viljandimaa tutvustamiseks. Eeldused ettevõtluse arendamiseks	Kohalikud omavalitsused, Kodanikeühendused, Kogudused, Viljandi Muuseum, LEADER tegevusgrupid, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool
3.3.10.	Halliste kiriku piirkonna arendamine külastuskeskuseks	Halliste kirik ja tema ümbrus on kogu Eestis kultuurilooliselt märgiline paik, mille potentsiaal on vähe kasutatud Kiriku ja kalmistu vahel paikneva „Annatare“ kasutuselevõtmine kalmistumuuseumina. Kulla Leerimaja muinsuskaitseobjektina, kus paikneb raamatukogu, seminariruumid, kohvik ja käsitöökoda, leerimaja vastas dendropark	Mulgi Vallavalitsus, EELK Halliste kogudus
3.3.11.	Pilistvere kirikuküla arendamine	Kirikuküla väärtused: miljööväärtuslik külakeskus, keskaegne Pilistvere kirik ja maakirikute kõrgeim torn (vaatetorn), kirikumõis- ja –park, kihelkonnakalmistu, vabariikliku tähtsusega Kommunistliku Genotsiidiohvrite memoriaal (kivikangur), paisjärv ja puhkeala. Inimkapitali panustamine läbi töökasvatuse rakendamise, talgulaagrite korraldamise, vabatahtlike kaasamise, sotsiaalse ettevõtluse edendamise.	EELK Pilistvere kogudus, Põhja-Sakala Vallavalitsus, Muinsuskaitseamet
3.3.12.	Suure-Jaani Andekoja arendamine	MTÜ Rahvusvaheline Artur Kapp'i Ühing kuuluvasse hoonesse Andekoja loomine ja avamine muusikahuvilistele	Eesti Kontsert, MTÜ Rahvusvaheline Artur Kapp'i Ühing
3.3.13.	Loopre Vesiveski ja õpitubade avamine külastajatele	Põhja-Viljandimaa rikastamine ajaloo- ja turismiobjektiga. Vesiveski ja õpitoad renoveeritakse avalikuks kasutamiseks ning Navesti jõel tutvustatakse jõeforelli kudemise ja rändetingimusi.	MTÜ Loopre Vesiveski, Põhja-Sakala Vallavalitsus
3.3.14.	Pühakodade elujõulisuse säilitamine ja arendamine	Kirikute jm samalaadsete rajatiste korrashoid ja avatud hoidmine. On märkimisväärse tähendusega piirkondlikud ja külaliste külastusobjektid. Kultuuriürituste (kontserdid, näitused, noorsootegevus) korralduskohad.	Kogudused, Kohalikud omavalitsused, Muinsuskaitseamet
3.3.15.	Kalmistute säilitamine ja arendamine	Kalmistute süsteemne (regulaarne) korrashoid ja vaatamisväärsusteks kujundamine. Ajalooliste isikute kalmude eksponeerimine huvilistele.	Kogudused, Kohalikud omavalitsused,

			Muinsuskaitseamet
3.3.16.	Olustvere mõisakompleksi külastuskeskkonna arendamise jätkutegevused	Olustvere mõisa teemakodade arendamise jätkamine	Olustvere TMK, Haridus- ja Teadusministeerium
3.3.17.	Suure-Jaani külastus- ja vabaajakeskuse rajamine	Suure-Jaani külastus- ja vabaajakeskus ühendab seniseid turismivaldkonna teenusepakkujaid kogu Põhja-Viljandimaal ning pakub läbi ühisturunduse ja lisandunud uute teenuste võimalusi arenguhüppeks.	Põhja-Sakala vald, ettevõtjad
3.3.18.	Loodi mõisa pärandtehnoloogiakeskuse arendamine	Tulemuseks luuakse atraktiivsed tingimused noortele ettevõtjatele oma teenuste ja toodete väljaarendamiseks ning koolituste läbiviimiseks. Loodi keskusest saab oluline oskusteabekeskus Eestis ja lähiriikides. Koostööpartner TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia rahvusliku käsitöö osakond on rahvusvaheliselt tunnustatud pärandoskuste õppe-, loome- ja uurimiskeskus.	MTÜ Loodi Mõisa Arendus, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, Viljandi Vallavalitsus
3.3.19.	Loodi mõisa külastuskeskus	Loodi mõisakompleksi renoveerimine külastuskeskuseks.	MTÜ Loodi Mõisa Arendus, Viljandi Vallavalitsus
3.3.20.	Kivilõppe puhkeala arendamine	Ujumisranna, paadikanali, seiklusraja ja laagriplatsi (kämpingud, grillmajad jms) väljaehitamine	Viljandi Vallavalitsus, MTÜ Kivilõppe Puhkekeskus
3.3.21.	Suislepa mõisakompleksi arendamine Võrtsjärve turismikeskuseks	Võrtsjärve vahetusse lähedusse Ohne jõe äärde on rajatud Eesti kontekstis uuenduslik ja moderne turismikeskus koos välja arendatud tegevustega. Viie aasta perspektiivis on Suislepast saanud atraktiivne ja tunnustatud turismikeskus.	Viljandi vallavalitsus, Ettevõtjad, MTÜd
3.3.22.	Võrtsjärve kaldaala korrastamine Valma külas	Ajaloolise Valma külakeskkonna arendamine elavdab kohalikku elukeskkonda ja muudab külastajatele paikkonna atraktiivsemaks. Projekti tulemusena rajatakse: - õppepromenaad infotahvlite ja puhkekohtadega, - ujumiskoht, - paatide randumiskoht - interaktiivsed õppeotstarbelised teabemängud Valma infotuppa	Viljandi Vallavalitsus, MTÜ Valma Küla Selts, MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond
3.3.23.	Viljandist Mõisakülani kulgeva kitsarööpmelise raudteetammi olemasolevate lõikude arendamine matkarajaks („Green Railway“).	Projekti eesmärk on rajada, nii kohalikele kui külalistele suunatud, huvitav matkatee, millel saab liikuda nii jalgsi, rattaga, suuskadega või muu kergliiklusvahendiga. Paranevad võimalused tegeleda tervisespordiga turvalises ja looduslikus keskkonnas. Väärtustatud on tööstuslik kultuuripärand. Piirkonna elanikele on loodud võimalused aktiivseks puhkuseks ning sportimiseks.	Viljandi Vallavalitsus, Mulgi Vallavalitsus, Viljandi Linnavalitsus, MTÜ Mulgimaa Arenduskoda, Maanteeamet
3.3.24.	Raassilla rallikrossiraja väljaehitamine	Olemasoleva autokrossiraja välja arendamine rallikrossiraja nõutele vastavaks.	MTÜ Tarvastu Motoklubi, Viljandi Vallavalitsus
3.3.25	Soomaa piirkonna tõmbeatraktsiooni rajamine	Reimani puhkekeskuse vahetus läheduses piki Kõpu jõe kulgeva loodusliku maa-ala kasutusse võtmine läbi atraktiivsete ja omanäoliste turismitoodete loomise. Projekti käigus rajatakse piki Kõpu jõe kulgev kõrglaudtee, mis annab võimaluse igal aastaajal nautida Soomaa looduse ilu ja pinget aktiivse puhkuse nautijatele. Raja läbimisel on võimalik näha Soomaad uue nurga alt ehk ülevalt, mis võimaldab teekonnal jälgida lisaks loodusele ka loomi ning linde.	OÜ Baltichouse Productions Põhja-Sakala Vallavalitsus
3.3.26	Tipu Looduskooli kompleksi väljaehitamine	Tipu Looduskooli kui avaliku multifunktsionaalse õppe- ja külastuskeskuse arendamine, sh giidide koolitus. Tipu vana koolimaja restaureerimine ja ümberehitus looduskooli peahooneks.	MTÜ Tipu Looduskool Põhja-Sakala Vallavalitsus Piirkonna ettevõtjad, MTÜd Eesti loodusgiidide Ühendus
3.3.27	Abja Spordi- ja Tervisekeskuse	Loodav koda koondab Abja Spordi- ja Tervisekeskuse teenused üheks tervikuks	Mulgi Vallavalitsus

	edasiarendamine Mulgi mõtte- ja meelearnenduse koja rajamisega	ning loob juurde uusi. Tervisekeskuse edasiarendus suurendab ettevõtjate tegevus- ja arenemisvõimalusi, loob kindlustunde perspektiivseks tegutsemiseks. Projekti strateegiliseks eesmärgiks on rakendada piirkonna eripära potentsiaal aastaringselt tervislike turismitoodete ja –teenuste pakkumisele ning selle elluviimiseks mitmekülgsete sportimisvõimaluste välja arendamisele.	
3.3.27	Vastemõisa mõisa arendamine	Vastemõisa kohaliku elu aktiveerimine ja Vastemõisa mõisa säilitamine. Vahtramäe kinnistule väliteatri ja spordirajatiste ehitamine. Mõisahoonesse piirkonna muuseumi ja töötubade rajamine.	MTÜ Arengu Helin Põhja-Sakala Vallavalitsus

4. arengusuund: Elukeskkonna ning tehnilise ja sotsiaalse taristu arendamine

Arengusuuna eesmärgiks on tagada olukord, kus:

- tehnilise ja sotsiaalse taristu seisund ning areng toetavad ettevõtlust ja majandusarengut piisavalt;
- sotsiaalse taristu seisund ja areng tagab inimestele sotsiaalse turvalisuse;
- ruumiline planeerimine on loonud eeldused taristu arengule;
- loodus- ja tehiskeskonna areng toimub tasakaalustatult; on säilinud puhas elukeskkond;
- välja on arendatud toimiv tõmbekeskuste, sh maakonnakeskuse ja toimepiirkondade võrgustik, mis tagab elanikele teenuste kättesaadavuse.

4.1. Tehnilise ja sotsiaalse taristu arendamine

Tehniline ja sotsiaalne taristu peavad toetama Viljandimaa arengueesmärkide täitmist.

Nr	Tegevus	Selgitus	Vastutaja/partner
4.1.1.	Kiire ja kvaliteetse andmeside kättesaadavuse parandamine	Eesmärgiks on tehnoloogiatrende ja elanike vajadusi arvestav andmeside taristu, mis täidab nii avaliku kui ka erasektori huve, võimaldades tootlikkuse kasvu ning pakkudes võimalust kasutada kiiret andmesidet mis tahes ajal.	Andmeside pakkujad, Kohalikud omavalitsused, LEADER tegevusgrupid
4.1.2.	Elektrienergia varustuskindluse tõstmine	Eesmärgiks on vähendada elektrikatkestuste mahtu majapidamise kohta ja parandada pingekvaliteeti. Tähtsamateks tegevusteks on ilmastikukindlate maa- ja õhukaabelliinide ja uute alajaamade ehitamine ning kaugloetavate arvestite paigaldamine. Pingekvaliteedi parandamiseks ehitatakse keskpingeline majapidamistele lähemale.	AS Eesti Energia, OÜ Elektrilevi
4.1.3.	Energiasäästu suurendamine	Energiasäästu saavutamiseks peab energiat kasutama tõhusamalt energiaahela kõikides etappides, alates energia tootmisest ja selle edastamisest kuni kasutamiseni. Paljud maakonnas kasutuses olevad hooned (avalikus kasutuses olevad hooned, korterelamud, elumajad, tööstushooned) vajavad investeeringuid energiasäästlikkuse tõstmiseks. Eesmärk on, et energiakasutus on kordades tõhusam, kui tavapära hoonetes ja sisekliima hoidmisega ei kaasne suured küttekulud. Energiasäästlikkuse taseme saavutamiseks peavad hooned olema sellised, kus kasutatakse ära energia tootmise võimalused hoone asupaigas.	Kohalikud omavalitsused, Ettevõtjad
4.1.4.	Kaugküttepiirkondade	Hoonete soojusega varustamiseks kasutatakse kaugkütet, mis on kindel,	Kohalikud omavalitsused

	renoveerimine, arendamine ja vajadusel uute piirkondade loomine	usaldusväärne, efektiivne, põhjendatud hinnaga ning keskkonnanõuetele ja tarbijate vajadustele vastav.	
4.1.5.	Ühisveevärkide, kanalisatsiooni- (sh sadevee kanalisatsioonide) ja reoveepuhastussüsteemide arendamine	Eesmärgiks on elanikkonnale kvaliteetse teenuse tagamine keskkonnakaitse põhimõtetest lähtudes.	Kohalikud omavalitsused, vee-ettevõtted
4.1.6	Suvilapiirkondade tehnilise taristu kaasajastamine	Eesmärgiks on elanikkonnale kvaliteetse teenuse tagamine keskkonnakaitse põhimõtetest lähtudes. Seoses suvekodude ümberehitamisega aastaringseks elamiseks on vajalik kaasajastada vee- ja kanalisatsioonisüsteemid, tänavavalgustus ning tagada kaasaegsed juurdepääsuteed.	Viljandi Vallavalitsus, kohalikud omavalitsused, suvilapiirkonna elanikud
4.1.7.	Viljandi maakonna teedevõrgu kvaliteedi tõstmine (Vt Viljandi maakonna prioriteetsete teede nimekiri)	Suurendamaks turvalisust liikluses ja piirkonna konkurentsivõimet, on vaja rekonstrueerida kaasaja nõuetele mittevastavad teed, suurendada mustkatttega teede osakaalu ning hoida olemasolevaid teid ja rajatise kaasaegsel tasemel. Pärnumaale Rail Baltic Estonia vahejaama rajamisega kaasnevate võimalike mõjude arvestamine teedevõrgu arendamisel.	Maanteeamet, kohalikud omavalitsused
4.1.8.	Kergliiklus-võrgustiku väljaarendamine (vt Viljandi maakonna kergliikluse korraldamiseks kavandatud teed)	Teenuste kättesaadavuse parandamiseks ja liiklusohutuse tagamiseks arendada välja sidus kergliiklusteede võrgustik. Maakonna kergliiklusteede vajadus on kajastatud Viljandimaa maakonnaplaneeringus.	Kohalikud omavalitsused, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
4.1.9.	Viljandi linnaosade ühenduste arendamine linnakeskusega	Arendada välja ühendused elurajoonide, linnakeskuse ja ettevõtlusaladega (sh Riia mnt, Reinu tee, Hariduse tn).	Viljandi Linnavalitsus
4.1.10.	Tiheasulate tänavavalgustuse arendamine	Puuduliku tänavavalgustuse probleemi lahendamine.	Kohalikud omavalitsused
4.1.11.	Maanteetranspordi peatus- ja puhkekohtade väljaarendamine	Peatus- ja puhkekohtade planeerimine, välja- ehitamine	Ettevõtjad, Kohalikud omavalitsused, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
4.1.12.	Raudteetranspordi taristu arendamine	Raudteepeatuste taristu väljaehitamine (juurdepääsuteed, auto- ja jalgrattaparklad, valgustus, bussipeatused)	Kohalikud omavalitsused Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
4.1.13.	Reisirongide kiiruse tõstmine Viljandi-Tallinn liinil (1 tund 40 minutit)	Raudteetaristu kaasajastamine terves ulatuses, lisada juurde rongide möödasõidukohti ning optimeerida ekspressliini peatuskohtade arv	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Elron
4.1.14.	Maakonna liiklusohutlike kohtade kaardistamine ja kitsaskohtade lahendamine	Parandada turvalisust liikluses.	Maanteeamet, Viljandimaa liikluskomisjon
4.1.15.	Jalgrattaringlussüsteemi väljaarendamine	Avalike rattalaenu punktide võrgustiku välja arendamine maakonnas ja selle sidumine naabermaakondadega.	Kohalikud omavalitsused
4.1.16.	Kasutuseta ja perspektiivita tööstushoonete lammutamine.	Eriti halvas olukorras ja perspektiivituid ehitisi ei ole otstarbekas renoveerida, vaid need on mõistlik lammutada. Hoone alt vabanenud maal tekib seeläbi uus arenguperspektiiv.	Kinnisvara omanikud, kohalikud omavalitsused, Keskkonnainvesteeringute Keskus
4.1.17.	Ujula rajamine Põhja-	Eesmärgiks on elanikkonnas tervislike eluviiside juurutamine. Tegemist on	Põhja-Sakala Vallavalitsus

	Viljandimaale	maakonna elanikkonnale vajaliku esmatasandi terviserajatisega.	
4.1.18.	Veekeskuse ehitamine Viljandisse	Eesmärgiks on elanikkonnas tervislike eluviiside juurutamine. Tegemist on maakonnakeskuse esmatasandi terviserajatisega. Objekt tõstab Viljandimaa külastuskeskkonna atraktiivsust, elavdab Viljandi traditsioonilise puhkepiirkonna tegevusi.	Viljandi Linnavalitsus, Viljandi Vallavalitsus
4.1.19.	Viljandi jäähalli arendamine	Jääspordikeskuse rajamine, eesmärgiga arendada Viljandi jäähall aasta läbi töötavaks maakonnakeskuse terviserajatiseks.	Viljandi Jäähall MTÜ, Viljandi Linnavalitsus, Ettevõtjad
4.1.20.	Viljandimaa oluliste spordirajatiste rekonstrueerimine	Vajalikud tegevused: - Viljandi spordihoone vana osa renoveerimine; - Viljandi aerutamisbaasi rekonstrueerimine; - Viljandi järve äärsed korvpalliväljaku tribüünide rekonstrueerimine ja varikatuse ehitamine; - Kirivere spordikompleksi rekonstrueerimine; - Viljandi Jakobsoni Kooli ujula rekonstrueerimine; - A. Kitzbergi nim. Gümnaasiumi ujula ja spordikompleksi rekonstrueerimine; - Suure-Jaani staadioni rekonstrueerimine; - Tarvatu Gümnaasiumi spordirajatiste rekonstrueerimine; - Abja Gümnaasiumi spordikompleksi arendamine ja rekonstrueerimine - Viiratsi spordikompleksi arendamine, olemasoleva staadioni korrastamine ja squashihalli rajamine.	Kohalikud omavalitsused, MTÜ Viiratsi Terviseväljak
4.1.21.	Holstre-Polli Spordi- ja Puhkekeskus arendamine	Eesmärgiks on elanikkonnas tervislike eluviiside juurutamine, sportlastele treenimisvõimaluse loomine, vaba-aja võimaluste laiendamine maakonna elanikele ning eelduste loomine vabariiklike ja rahvusvaheliste võistluste korraldamiseks ning ettevõtjate kaasamine arendustegevusse. Keskuse taristu vajab arendamist, vajalik on ehitada uus stardimaja, välja arendada mäesuusa nõlv, seikluspark, pikendada kunstlume veesüsteemi. Mitmekesistada aastaringse tegeluse võimalused.	SA Holstre-Polli Vabaajakeskus, Viljandi Linnavalitsus, Viljandi Vallavalitsus
4.1.22.	Viljandi järve rannaala sporditaristu arendamine	Eesmärgiks on muuta Viljandi järve rannaala mitmekesiseks sportlike tegevuste harrastamise piirkonnaks, kus oleks olemas lisaks olemasolevale taristule ka komplektne väljõusaal, kaks FIFA tingimustele vastavat multifunktsionaalset rannajalgpalliväljakut ning heitealade väljak.	Viljandi Linnavalitsus, Viljandi Spordikool, Viljandi Spordikeskus, Viljandimaa Spordiliit, Viljandimaa Omavalitsuste Liit
4.1.23.	Sõudestaadioni rajamine Viljandi järvele	Sõudekanali valmimine avab uued võimalused rahvusvaheliste sõudevõistluste korraldamiseks Viljandis. Parandab sõudesportlaste treeningtingimusi.	Viljandi Linnavalitsus
4.1.24.	Tääksi multifunktsionaalne sisespordihall	Spordihall annab võimaluse arendada ja harrastada erinevaid spordialasid heitlike ilmastikuolude ajal stabiilsetes tingimustes. Sisehallis tekivad võimalused tegeleda: jalgpall, kergejõustik, maadlus, jõusaal jne. Arendada sporditurismi, millele aitavad kaasa juba olemasolevad majutusvõimalused ja sportimistingimused.	Põhja-Sakala Vallavalitsus Leader KÜSK Piirkonna spordiklubid
4.1.25.	Mõisaküla keskväljaku rekonstrueerimine	Linnakeskuse avalik ruum, keskväljaku kaasajastamine ning ettevõtlusele atraktiivsemaks muutmine	Mulgi Vallavalitsus
4.1.26.	Valma Vanasauna kalasadama	Traditsioonilise tegevusala jätkusuutlikkuse hoidmiseks. Eesmärk Valmas	Ettevõtjad,

	arendamine	arendada kutselist kalapüüki läbi Vanasauna kalasadama kaasajastamise. Vajalik tagada paatide juurdepääs, korralikud lossimiskohad paatkondadele ja paigaldada tõstuk. Vanas kalasadamas ei piisa lossimiskohti kalapaatidele, noorkalurite järel kasvule aitavad kaasa kaasaegsed töötingimused.	Viljandi vald
4.1.27.	Viljandi lennuvälja arendamine	Päri lennuvälja haldab MTÜ Viljandi Lennuklubi. Tegevus toimub aastaringelt. Lennurada on populaarne maandumiskoht nii Eesti kui välisriikide eralendurite seas. Lennuväli on oluline ka kohalike tiibvarjurite, langevarjurite ja lennumudeliste seas. Vajalikud tegevused: - Lennuvälja perrooni kõvakatte uuendamine saabuvate lennukite ohutuks kasutamiseks. - Karavaniparkla rajamine kolmandatele isikutele, huvilistele. - Läbilendavate lennukimeeskondade, sportlaste majutamiseks 3 suvemaja ja sinna juurde viiva ruleerimistee ja lennukite seisuplatside rajamine. - Vana terminalihoone külastuskeskuseks rekonstrueerimine. - Lennuvälja töökorras hoidmiseks vajaliku дренаaži pidev hooldus.	MTÜ Viljandi Lennuklubi, Lennuamet
4.1.28.	Ühistranspordi paindlik optimeerimine	Ühistranspordi planeerimine peab olema eelkõige vastavuses inimeste reaalsete liikumisvajadustega. Samas tuleb silmas pidada maakondade üleseid ühendusi. Näiteks Rail Balticuga tekivad Pärnus uued võimalused Euroopa suunal, sest sinna on planeeritud reisirongide peatus.	Maanteeamet, kohalikud omavalitsused,
4.1.29.	Ühtse ühistranspordi piletisüsteemi kasutusele võtmine	Võimalus ühe piletiga (elektroonilise info kandjaga) sõita kogu maakonnas ja kogu riigis, mis teeb ühistranspordi kasutamise mugavamaks.	Maanteeamet
<p>4.2. Arstiabi teenuse kättesaadavuse parandamine Viljandi haigla nii maakonna suurima töödajana kui ka üle Eesti teenuseid osutava kompetentsikeskusena on maakonna jaoks oluline ja toetab igati maakonna jätkusuutlikku arengut.</p>			
4.2.1.	Esmatasandi tervishoiukeskuste arendamine	Perearsti teenuse kättesaadavuse tagamiseks on oluline välja arendada esmatasandi tervishoiukeskused vastavat potentsiaali omavates piirkondades Viljandis, Abja-Paluoja ja Suure-Jaanis.	Perearstid, kohalikud omavalitsused, Terviseamet, SA Viljandi Haigla, Sotsiaalministeerium
4.2.2.	Viljandi maakonna haigla uue aktiivravi hoone ehitamine koos Viljandi perearstide esmatasandi tervisekeskusega	Eesmärk on maakonna haigla poolt pakutavate teenuste kvaliteedi tõstmine, selleks on vaja ehitada Viljandi linna uus aktiivravi hoone. Hoone ehitamisel arvestatakse, et eriarstiabi ja esmatasandi arstiabi (perearstiabi) arendatakse koos Viljandi maakonna haigla uue hoone juurde loodava esmatasandi tervisekeskusega.	SA Viljandi Haigla, Viljandi Linnavalitsus, Sotsiaalministeerium
4.2.3.	Paikkondlike tervishoiu- ja sotsiaalteenuste integreerimise ja koostöö mudeli väljatöötamine Viljandi maakonna baasil	Tervishoiu- ja sotsiaalteenuste osutamise protsessi (sh IT-lahendused) ümberkorraldamine ühe maakonna teenuste baasil. Põhiesmärgiks on saavutada parim kombinatsioon paikkondlikest tervishoiuteenustest, millele patsiendil on mugav ja loogiline ligipääs, ning optimeerida protsessi, vältides dubleerimisi ning põhjendamatu kulu.	Sotsiaalministeerium, SA Viljandi Haigla, maakonna perearstid, tervishoiu- ja sotsiaalteenuste osutajad

4.3. Keskkonnateadlikkuse suurendamine ja ressursside säästlik kasutamine			
4.3.1.	Viljandi maakonna keskkonnahariduse tegevuskava koostamine	Eesmärk on fikseerida maakonnas pakutava keskkonnahariduse hetkeseis, analüüsida pakkujate võimalusi ning sihtgruppide vajadusi ning töötada välja keskkonnahariduse tegevuskava.	Keskkonnahariduse ümarlaud, Keskkonnaamet, mittetulundusühingud
4.3.2.	Keskkonnahariduskeskuse rajamine maakonnakeskuste	Tagada Viljandimaa elanikele süsteemne ja jätkusuutlik keskkonnateave ning keskkonnahariduslikud tegevused.	Viljandi Linnavalitsus, Viljandi Vallavalitsus, mittetulundusühingud
4.3.3.	Maakonna loodus- ja keskkonnahariduskeskuste võrgustiku, õppevahendite ja õppemetoodikate parendamine	Tagada lastele ja noortele süsteemne ning jätkusuutlik õppekava toetav tugipunktide võrgustik.	MTÜ Lilli Looduskeskus, MTÜ Tähetorn Orion, MTÜ Tipu Looduskool, Viljandi Huvikool, MTÜ Loodi Mõisa Looduskeskus, RMK Soomaa Looduskeskus, Keskkonnaamet
4.4. Sotsiaalteenuste arendamine ja kättesaadavuse parandamine			
4.4.1.	Turvakoduteenuse loomine lastele	Nõudlus turvakodu teenusele on suurenenud. Täna viiakse perest eraldatud lapsed Tartu Laste Tuvakodusse. Viljandimaa lastel ei ole täna kohta, kuhu iseseisvalt pöörduda, kasvõi üheks ööks.	Viljandimaa Omavalitsuste Liit, kohalikud omavalitsused,
4.4.2.	Sotsiaalkeskuse loomine Viljandi linna	Ühes sotsiaalkeskuses saavad koos tegutseda nii maakonna eakate kui ka puuetega inimestega tegelevad organisatsioonid.	Viljandi Linnavalitsus, kohalikud omavalitsused
4.4.3.	Täiskasvanute turvakodu teenuse parendamine ja varjupaigateenuse loomine	Varjupaigateenuse pakkumine on maakonnas puudulik ning turvakodu teenusele on vajadus olemas.	Viljandi Linnavalitsus, kohalikud omavalitsused
4.4.4.	Munitsipaalelamispindade arendamine sh sotsiaaleluruumide rajamine	Omavalitsused vajavad elamispindasid, kuhu on võimalik paigutada vähekindlustatud ja sotsiaalset tuge ning nõustamist vajavaid isikuid ja peresid.	Kohalikud omavalitsused
4.4.5.	Puuetega inimeste ja psüühilise erivajadustega inimeste võimalikult kaua oma kodus elamise toetamine	Omavalitsused saavad abivajajatele pakkuda erinevaid tugiteenuseid (isiklik abistaja, tugiisik, hooldusteenus jne) ja kodukohandamise võimalust, et nad saaksid võimalikult kaua kodus toime tulla. Avatud tugiteenuste arengut toetavad erihoolekande teenused: toetatud elamise teenus, igapäevaelu toetamine, toetatud töötamine. Ennetus ja õigeaegne isikukeskne abi võimaldab vältida/lükata edasi vajadust asutusepõhise hoolduse järele.	Kohalikud omavalitsused, Sotsiaalministeerium, erihoolekandeteenuste osutajad, kodanikeühendused
4.4.6.	Päästemeeskondade ja korraaitse tegevuse tasemel hoidmine ning võimekuse arendamine	Eesmärgiks turvalise elukeskkonna tagamine. Arendada välja päästemeeskondade toimiv võrgustik nii riiklikult majandatavate päästekomandode kui vabatahtlike meeskondade baasil. Korradada ja välja ehitada vajadusepõhised hooned, varustada meeskonnad nõuetekohase tehnika ja varustusega. Korraldada regulaarne täiend- ja väljaõpe. Tegeleda regulaarselt ennetustööga.	Päästeamet, kohalikud omavalitsused, vabatahtlikud ühendused, Politsei- ja Piirivalveamet

